Bild Véronique Tadjo

Studiehandledning till

Mamy Wata och monstret

av Véronique Tadjo

Webbaserat studiematerial utarbetat av Karin Sohlgren
i samarbete med Världsbiblioteket och med stöd av Skolverket
Finns att ladda ned på varldslitteratur.se/lärresurser/förskolan-lågstadiet

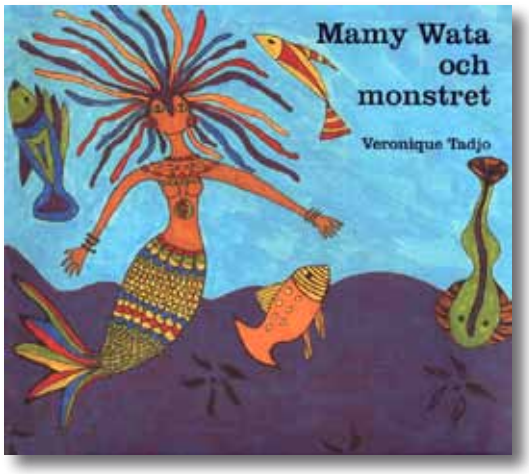

Karin Sohlgren är barnbibliotekarie och pedagog med stor erfarenhet av arbete i barngrupper och i mångkulturella projekt. Hon arbetar också med Flerspråkighet i förskolan, en del av Skolverkets satsning Tema Modersmål.

Detta studiematerial ingår i en serie med inspirerande tips om och uppslag till hur du kan arbeta med några bilderböcker i barngrupper/klasser.

Världsbiblioteket driver webbplatsen **varldslitteratur.se**, ett virtuellt uppslagsverk fullt av författarbiografier, litteraturartiklar, presentationer av romaner, dikter och noveller.

Man kan söka sig fram via världsdel, land, ämnesord, författarnamn, boktitel, utgivningsår. Dessutom hittar du bokklubb, material till bokcirklar, recensioner, länkar till andra webbsidor och intressanta nyheter om litteratur och författare.

I samarbete med erfarna pedagoger har Världsbiblioteket producerat en samling intressanta och fritt tillgängliga studiehandledningar för att inspirera till och underlätta arbetet med skönlitteratur från Asien, Afrika, Latinamerika och Mellanöstern i skolan – från förskolan ända upp till vuxenutbildningarna.

De finns att ladda ned som pdf-fil via varldslitteratur.se/lärresurser/förskolan-lågstadiet

världslitteratur.se

Mamy Wata och monstret

av Veronique Tadjo

Mamy Wata är en sjöjungfru som är generös mot både människor och djur. En dag får hon höra talas om ett köttätande monster som ätit människor. Hon söker upp honom och hittar ett monster som behöver tröst.

Véronique Tadjo är en författare och konstnär från Elfenbenskusten som verkat i olika afrikanska länder och intresserar sig för historia och myter.
Läs mer om Véronique Tadjo i:
”Världens barnboksförfattare” av Britt Isaksson och Sven Hallonsten, Btj förlag.

Boken om Mamy Wata finns utgiven på flera olika språk med engelska som parallellspråk av förlaget Milet, www.milet.com. De har också givit ut andra bilderböcker av författaren. Här kan du läsa mer om böckerna på flera språk: modersmal.skolverket.se
På svenska introducerades boken av förlaget Trasten och kommer nu i billighetsupplaga i En bok för alla. www.tranan.nu, www.ebfa.se och www.bokspindeln.se

Idéer till sagolek och verkstad utifrån boken:

SAMTALA med barnen om budskapet i boken.
Hur hjälper Mamy Wata det olyckliga monstret?
Varför blev prinsen förhäxad? Kan skratt och kärlek hjälpa människor att bli goda? (Jämför med sagan om Grodprinsen.)
Låt barnen återberätta med egna ord.

Turas om att vara Mamy Wata, monstret och människorna som monstret slukar.

Lek monsterleken med barnen i en ring. En är i mitten och spelar monster och försöker äta ett barn i sänder – barnen måste locka monstret att skratta för att bryta förtrollningen – eller bli uppätna och förvandlas till monster och fortsätta leken.

BERÄTTA mer om Mamy Wata – se länkarna!
I förskolan eller i klassrummet: Sätt upp en fond av blått tyg eller blåmålad bakgrund. Fäst barnens fiskar etc mot bakgrunden.

GÖR EN Mamy Wata (sjöjungfru) tillsammans. Titta på utställningen med Mamy Wata skulpturer på länken nedan. Googla och sätt upp bilder av Mamy Wata. Låt alla barn som vill göra egna sjöjungfrur.

Eller gör en stor Mamy Wata med hål för ansikte så barnen kan låtsas vara Mamy Wata själva. En ritrulle är perfekt och/eller en skärm av kartong. Sjöjungfruns stjärt kan man dekorera med glittrande papper, eller paljetterade tyger. Mamy Watas hår är sjöormar – testa att rulla stretchplysch i olika färger, det är ett härligt material som går att använda till mycket.

Mamy Wata och fiskar på blå fond.

Fiskar, t.ex. målade och fyllda med bubbelplast – små fiskar i stora fiskar.
I ”Lottas verkstad” finns bra tips på hur man kan göra fiskar av plastflaskor etc
– bli inspirerad och låt fantasin flöda!

Djur – vilka djur passar in i berättelsen?

Hyddor – av papper/kartong – delade affischrör (eller toarullar) ger mer hållbara hyddor. Samla hyddorna till en liten by framför. Dekorera t.ex. med pappersmosaik.

Människorna – roligt att hitta bra färger till den bruna huden! Se Utbildningsbyrån för hudfärgade kritor och tuschpennor i olika färg.

Monstret som förvandlas till prins – det kan bli hur spännande som helst!
Fantisera egna berättelser utifrån de egna bilderna

Tala in med RecorderPEN och fäst etiketter i boken så barnen både kan lyssna och spela in själva. RecorderPEN hittar du här: www.ndio.se

Gör egna små böcker – gärna på olika språk!

LÄNKAR

- en.wikipedia.org – om Mami Wata i afrikansk mytologi i historia och nutid
- www.ungafakta.se – fakta för unga om havsfolk i mytologin
- www.nytimes.com – bildvisning av Mami Wata i afrikansk konst
- www.nmafa.si.edu – National Museum of African Art i Washington, USA
- www.nmafa.si.edu – playtime med aktiviteter för barn online
- il.youtube.com – videofilmad utställning om Mami Wata
- il.youtube.com – om Mami Wata i olika kulturer
- www.mamiwata.com
- www.youtube.com – om Mami Wata i afrikansk religion
- leta efter Mami Wata i google pictures
- www.angelfire.com – köttätande sjöodjur

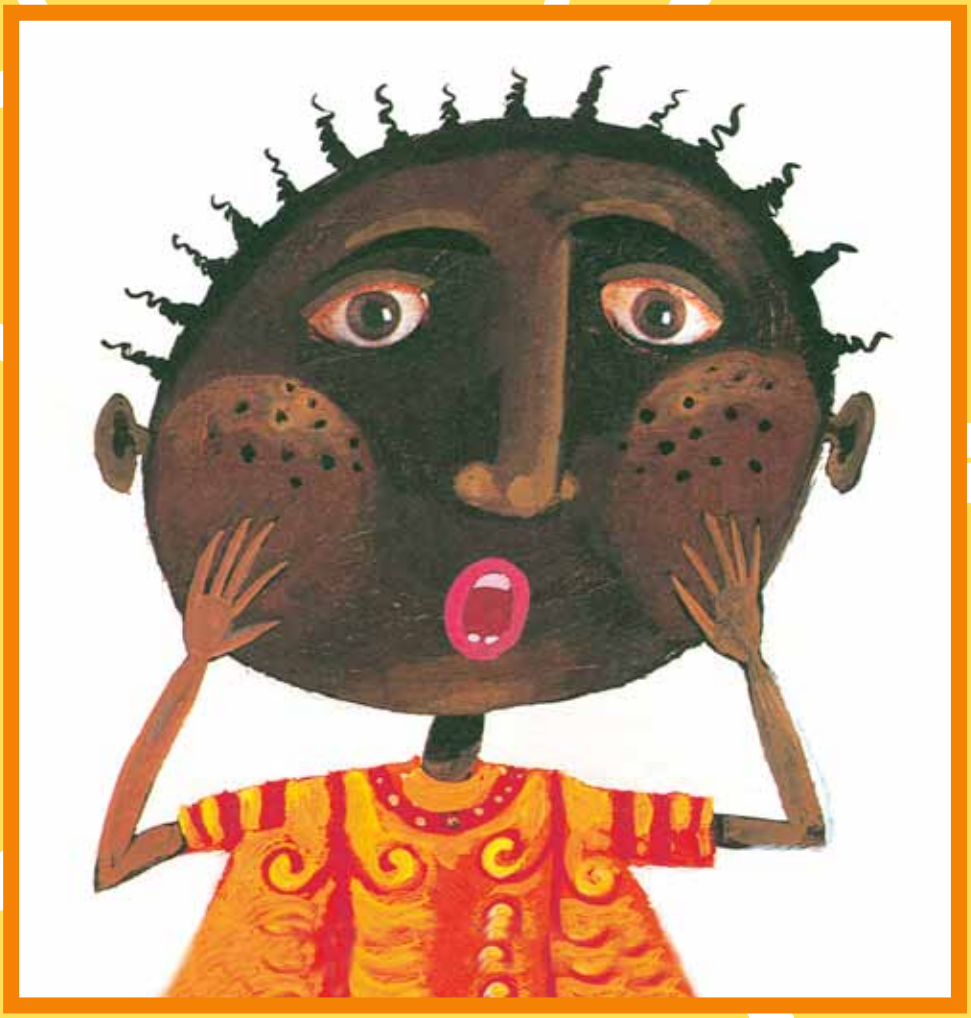

Studiehandledning till

Makwelane och krokodilen

av Maria Hendriks & Piet Grobler

Webbaserat studiematerial utarbetat av Karin Sohlgren
i samarbete med Världsbiblioteket och med stöd av Skolverket
Finns att ladda ned på
varldslitteratur.se/lärresurser/förskolan-lågstadiet

Makwelane och krokodilen

av Maria Hendriks & Piet Grobler

Makwelane har fått sitt namn efter instrumentet hennes pappa gjort åt henne. En dag ska hon gå alldeles ensam och hälsa på Gogo, sin älskade mormor, som bor vid floden. Där bor också en slug och hungrig krokodil …

Här är sagan om Rödluvan i afrikansk tappning. Makwelane är en modig liten flicka som klarar den farliga krokodilen alldeles själv – med hjälp av sitt fantastiska instrument och alla djur och människor dansar tillsammans efteråt.

Boken *Makwelane och krokodilen* fick årets Peter Pan-pris 2010. Den är utgiven av Förlaget Hjulet. Se modersmal.skolverket.se och denhemligatrdgrden.blogspot.com

Läs mer om illustratören Piet Grobler i *Världens barnboksförfattare*, Btj förlag av Britt Isaksson och Sven Hallonsten och *Den hemliga trädgården 4* av samma författare.

Idéer till sagolek och verkstad utifrån boken:
SAMTALA med barnen om boken.
Makwelane är både hjälpsam och modig.
Djuren varnar men ingriper inte.

Läs gärna också:
Lilla Rödluvan och *Söta Salma* av Niki Daly och låt barnen känna igen berättelsen.
I Kalle Tidermans Krokodilfiolen kan du både lyssna på en fiol gjord av krokodilskinn och höra berättelsen om en pojke och hans krokodilfiol. Se modersmal.skolverket.se

LEK: I Ghana leker barn ”Jamsleken” som påminner om ”Följa John”. Se länk.
Lek alla sysslor Makwelane hjälper mamma med:

Tvätta vid floden – hänga tvätt på trädets grenar.
Mala majs med mortel och malsten.
I *Sikelej, sa kamelen* finns sång leken ”Go by Omo” från Sydafrika med en uppmaning att köpa tvättmedel. Se länk.
Många somaliska barn känner till sången om fjärilen, se länk.

Makwelane på Barnens torg, bokmässan 2010.

Deltagare i workshop på bokmässan 2010.

Piet Grobler, workshop på bokmässan 2010.

GÖR: Piet Grobler som gjort bilderna brukar be barn att välja ett djur som passar deras personlighet. Hitta djuren i boken och låt barnen måla ”sitt” djur:

Tupp
Kycklingar
Oxe
klippduva
Zebra
Piggsvin
Höna
Syrsa
Fjäril
Gulnäbbad stork
Krokodil

GÖR EN MAKWELANE-TEATER:
Låt barnen måla och klistra sina bilder av djur och människor.
Gör som Piet Grobler – använd foton av ögon t ex och alla möjliga slags material.
Klipp ut och fäst på blompinnar.

Måla också Makwelane och hennes familj. Från Utbildningsbyrån kan man beställa färgkritor och tuschpennor mm i olika hudfärger. De har också familjer av olika hudfärg som dockor. Se www.nub.se. Ge Makwelane och hennes familj kläder av vackra afrikanska tygger precis som i boken och smycka dem som zulu-folket gör med pärlor, fjädrar och skinn. Makwelane kan få flera pinnar så hon kan röra armar och ben och hålla i sin kalebass och sitt instrument. Låt krokodilen få ett gap som kan öppnas och stängas. Dags att sätta igång att spela!

Zulu Natal är ett bördigt landskap – gör en fond av hyddor, åkrar och floden som flyter förbi.

Egna böcker. Låt barnen återberätta sagan i egna böcker. Spela in deras berättelser med hjälp av RecorderPEN och fäst etiketter med inspelningar i böckerna – www.ndio.se.
Läs mer om RecorderPEN här: www.mantralingua.com

BERÄTTA mer om djuren och om alla föremål:
Spjut
Mortelstöt
Kalebass
Se bilder Google: kalebassbild, kalebassord
Makwelane
Knölklubba

LÄNKAR:
africa.si.edu – ett arbetshäfte från National Museum of African Art om djur
www.shirleys-preschool-activities.com – målarbok med afrikanska djur från Sydafrika
Childrens Literature Lesson Plans, Sydafrika

Besök Museum of African Art i Washington! På webbsidan finns aktiviteter för barn bl.a. kan man lyssna på musik från olika afrikanska länder
Lyssna på afrikansk musik
Animal playground – Putumayo kids cd med sånger om djur från hela världen
– här finns en sång om krokodilen
Läs om Zulu-Natal i Sydafrika där sagan utspelar sig

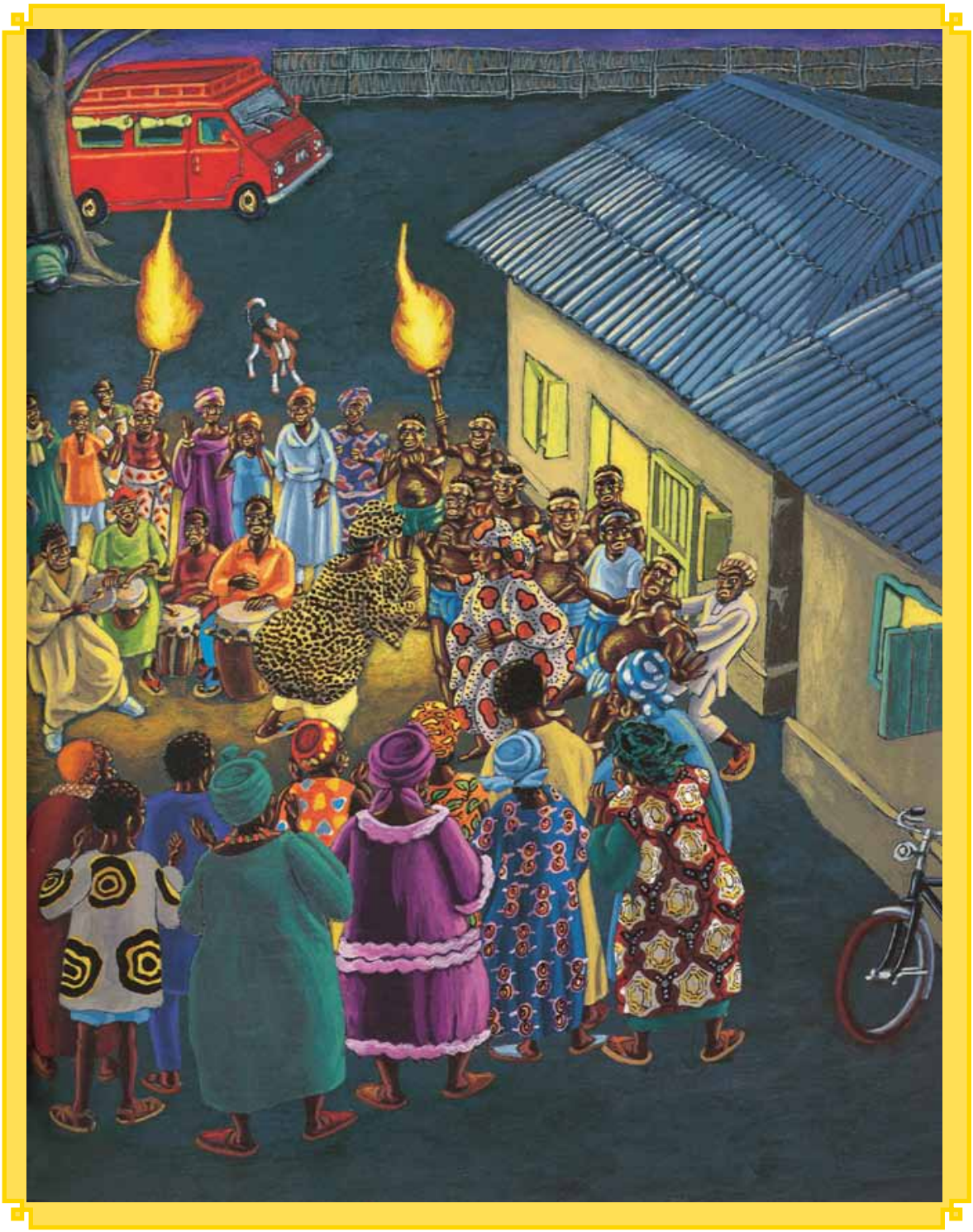

Studiehandledning till

Papa Diops taxi

av Christian Epanya

Webbaserat studiematerial utarbetat av Karin Sohlgren
i samarbete med Världsbiblioteket och med stöd av Skolverket
Ladda ned på varldslitteratur.se/lärresurser/förskolan-lågstadiet

Papa Diops taxi

av Christian Epanya

Christian Epanya på bokmässan 2010.

Papa Diop har en egen knallröd taxibuss som han kör mellan Dakar och Saint Louis i Senegal. Många vill resa med honom därför att han har ett så stort och varmt leende. Varje dag är ett nytt äventyr – bussen kör till fester, bröllop och begravningar och ibland föds ett litet barn.

Christian Epanya växte upp i Kamerun men bor numera i Frankrike. Redan som barn tyckte han om att teckna och måla och ville utveckla sin talang. Han har gjort flera fantastiska bilderböcker som ännu inte är översatta till svenska.

Papa Diops taxi finns utgiven på franska och i svensk översättning. Den första utgåvan kom på Trastens förlag, nu finns boken i lågprisutgåva genom En bok för alla.
www.tranan.nu/trasten www.ebfa.se www.bokspindeln.se

Läs mer om Christian Epanya www.tranan.nu och i ”Världens barnboksförfattare” av Britt Isaksson och Sven Hallonsten, Btj förlag och ”Den hemliga trädgården 4” av samma författare.

Idéer till sagolek och verkstad utifrån boken:

SAMTALA med barnen om budskapet i boken.
Varför tycker alla om Papa Diop och hans taxi?
Kan leenden och en vacker röd buss göra människor gladare?
Låt barnen återberätta med egna ord.
Människorna i bilderna uttrycker många olika känslor – hur?

Alla bär kläder i starka färger. Kan färgerna hjälpa oss att bli gladare?
LEK TAXI. Turas om att vara Papa Diop och hans kunder – vart skall vi åka?
Alla får åka med.

BERÄTTA MER. Papa Diops taxi är med från barnen föds till de gamla människorna dör. Tala om barnafödsel, begravning, fests för brottarlag, bröllop. Olika traditioner i olika kulturer och miljöer.

Signaréer – kvinnor som var ättlingar till slavkvinnor och slavägare – ofta framgångsrika affärskvinnor.

Upplev Afrika genom musiken – se länkarna nedan!

GÖR EN taxibuss av en stor kartong tillsammans eller klipp ut en i stadigt papper (eller kartong) och sätt upp på en vägg eller skärm.
Papa Diop – rita, klipp och klistra Papa Diop i hans gula kläder – glöm inte det stora vita leendet! (Där kan man ta hjälp av tip-ex!) Brun kartong i lagom stora bitar gör det enklare att få en fin Papa Diop.
Passagerarna – låt passagerarna få kläder i vackra färger och mönster. Här finns afrikanska tyger att kopiera! Jättebra färgkritor och tuschpennor med olika hudfärg går att beställa från Utbildningsbyrån www.nub.se

Tala in med RecorderPEN och fäst etiketter i boken så barnen både kan lyssna och spela in själva. RecorderPEN hittar du här: www.ndio.se Läs mer om RecorderPEN på www.mantralingua.com

Låt människorna tala och bilarna tuta – använd etiketter och låt barnen prata in och göra ljud! De kan spela in om och om igen till de är nöjda.

Bilderna i boken är fulla av detaljer – här finns en moské, andra bilar, en båt, en cykel, musikinstrument mm – låt barnen upptäcka, benämna och göra egna bilder och figurer. Vilka djur visas i bilderna? Vad heter instrumenten?

LÄNKAR

Minibussen som delad taxi är vanlig i många länder och den har många olika namn: en.wikipedia.org/wiki/Share_taxi

African Playground – Den afrikanska lekplatsen - lyssna på CD´n med musik från olika afrikanska länder – från Senegal: Vieux Diop med Sig Lola. Till skivan finns också en lärarguide. Provlyssna på skivan här: www.putumayo.com
African Dreamland – Det afrikanska drömlandet – lyssna på CD´n med vaggvisor från olika afrikanska länder – bl a Kamerun. Provlyssna på skivan här: www.putumayo.com
Här kan du designa dina egna afrikanska kläder till smittsam musik: africa.si.edu

Instrument som visas:

djembetrumma www.rebirth.co.za
och kora bose.infopop.cc

Läs mer om afrikansk musik med bakgrund i slaveriet www.soundjunction.org

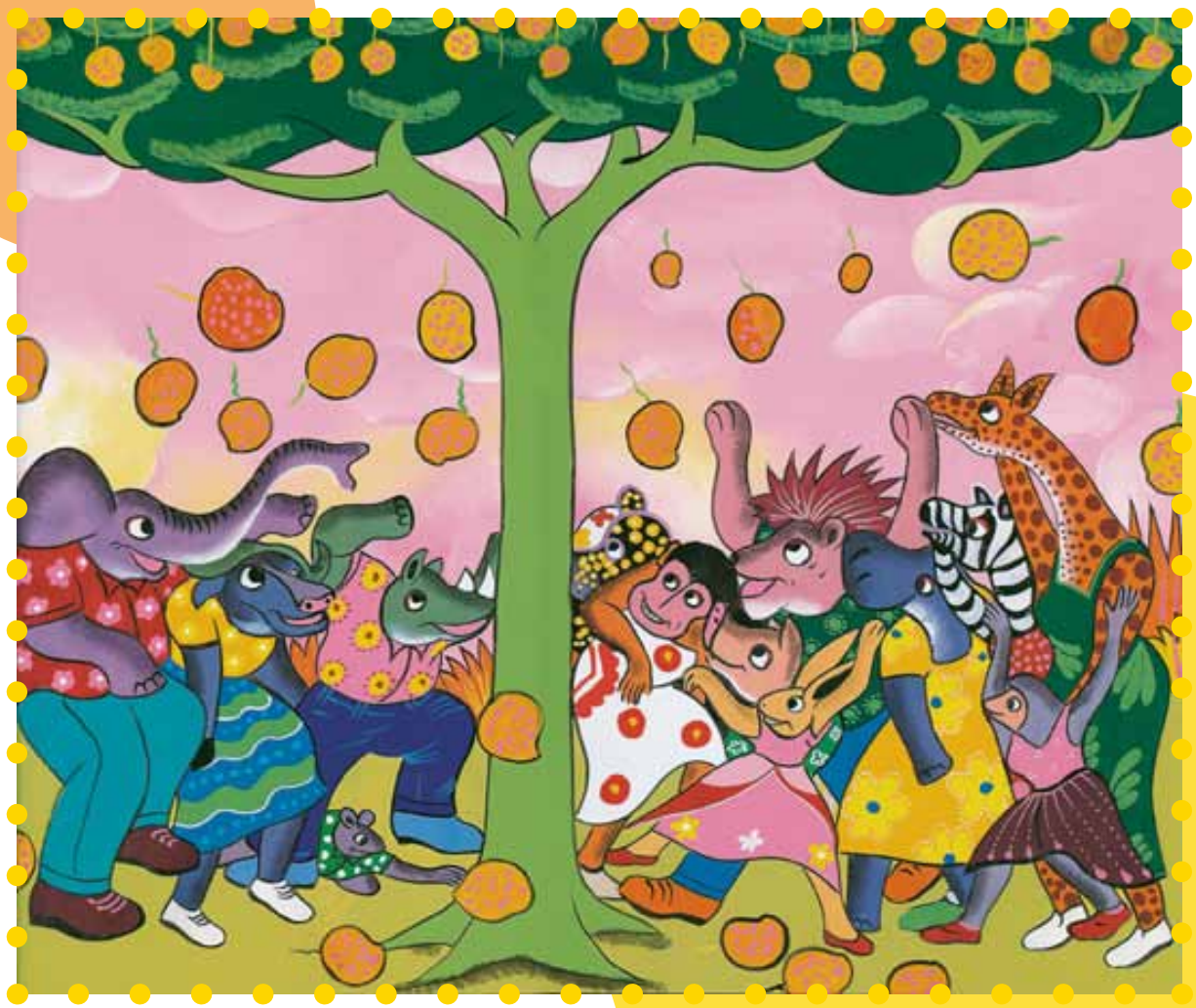

Studiehandledning till

Förtrollad frukt

av John Kilaka

Webbaserat studiematerial utarbetat av Karin Sohlgren
i samarbete med Världsbiblioteket och med stöd av Skolverket
Ladda ned på varldslitteratur.se/lärresurser/förskolan-lågstadiet

Förtrollad frukt

av John Kilaka

Konstnären John Kilaka har vandrat på landsbygden i Tanzania för att samla in historier.

I ”Förtrollad frukt” möter vi djur med mänskliga egenskaper som under en period av hunger finner ett förtrollat träd. När Hare erbjuder sig att fråga Sköldpadda om råd viftar de stora djuren bort honom, men varje gång de försöker misslyckas de och till sist är det Hare som lyckas lösa förtrollningen.

Boken ”Förtrollad frukt” (Förlaget Hjulet) fick årets Silver Peter Pan-pris 2011. Läs mer om Kilaka i ”Världens barnboksförfattare”, Btj förlag av Britt Isaksson och Sven Hallonsten och ”Den hemliga trädgården 4” av samma författare.

Opsis Barnkultur 3/2010 Röster från Afrika innehåller en utförlig intervju med John Kilaka. www.opsisbarnkultur.se

John Kilaka tillsammans med barn på en öppen verkstad under bokmässan i Göteborg 2010.

SAMTALA

med barnen om boken. Har de mött budskapet i andra djurfabler och sagor?
Berätta och fantisera om den långa vägen och alla äventyr som får djuren att glömma det viktiga ordet.
Lägg till nya moment så att barnen kan memorera dem.
Låt barnen återberätta.

Läs gärna också: ”Färsk fisk” och ”Vilken vän” av Kilaka.

BERÄTTA OCH TALA OM:

Sagan om haren som vinner över alla de andra djuren har ett budskap vi känner igen från andra djurfabler. Berätta och fantisera om den långa vägen och alla äventyr som får djuren att glömma det viktiga ordet. Lägg till nya moment så att barnen kan memorera dem. Låt barnen återberätta.

Namnen på djuren känner vi igen från olika sagor. Här är djuren och deras namn på *swahili*:

Giraff	*Twiga*	Noshörning	*Kifaru*
Sköldpadda	*Kasa*	Zebra	*Punda Milia*
Elefant	*Tembo*	Lejon	*Simba*
Buffel	*Mbogo*	Leopard	*Chui*
		Hare	*Sungare*

Kan du djurens namn på andra språk? Gå på skattjakt och samla in namnen på så många språk du hittar – skriv ner och/eller spela in. Alla djur har olika egenskaper. Lyssna på djurens läten med RecorderPEN och planschen Wild animals.

Barnen klipper och klistrar djur och frukter på Skansen, Stockholm.

Swahili är ett språk som talas av över 80 miljoner människor främst i Tanzania och Kenya. Det är ett blandspråk med ord från bl.a. arabiska, engelska, tyska och bantuspråk.

LEK

I Tanzania är det ont om böcker men gott om fantasi. På en skolgård kan man t.ex. göra en karta av småstenar, eller måla direkt på asfalten för barnen att leka på. Gör en karta över vägen mellan det förtrollade trädet och Sköldpaddas hus med buskarna, de höga träden och allt vad barnen hittat på. Låt alla barn välja ett djur och dela upp i lag.

Ntungulu Meng´enye är en tungvrickare och ett låtsasord som inte betyder något. Försök att säga det flera gånger – spela in med RecorderPEN. Hitta på egna låtsasord och träna på att komma ihåg.

Lek viskleken med ord som barnen kommit på. Alla barn sitter tysta i en ring, ett barn eller en vuxen viskar i örat på barnet bredvid och varje barn viskar vidare. Vad hände med ordet när det kom fram?

GÖR

Här förtrollar vi frukter med glitterfärg. Vad heter frukterna på olika språk? Spela in med etiketter och RecorderPEN! De vanligaste frukterna finns i Min trespråkiga talande ordbok/My bilingual Talking Dictionary.

John Kilaka målar tinga tinga med barn i Runde Tårn, Köpenhamn.
FOTO: KJELL FRANSSON

Boken Förtrollad frukt, förlaget Hjulet.

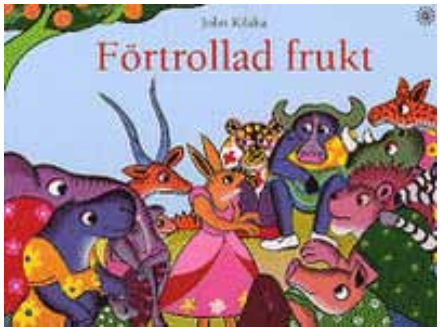

LYSSNA:
Här kan du lyssna på sagan inläst på svenska av Marion Vogel; här återberättar också John Kilaka sagan på swahili.

Här hittar du fler pedagogiska tips
och här kan du lyssna på fler barnböcker.

LÄS MER OM John Kilaka och *tinga tinga*:
www.kilaka.org
www.varldslitteratur.se

Här berättar John Kilaka sin bok ”Vilken vän” för barn i Tanzania:
www.youtube.com
www.tingatingastudio.com
istgrade2.wordpress.com

Djurens namn på swahili mwanasimba.online.fr
Lär dig namnen på djuren genom ett spel: www.digitaldialects.com
RecorderPEN, etiketter för inspelning mm hittar du här: www.ndio.se
Här finns bilder av tyger, djur och frukter att kopiera:
modersmal.net

Studiehandledning till

Gatans prins

av Dominique Mwankumi

Webbaserat studiematerial utarbetat av Maria Bergstrand
och Mats Kempe från Världsbiblioteket.
Ladda ned på varldslitteratur.se/lärresurser/förskolan-lågstadiet

Gatans prins

av Dominique Mwankumi

Berättelsen Gatans prins handlar om pojken Shégué och hans vän Lokombe som lever på en soptipp bland vassa metallföremål. De kvarvar loss remsor och trådar som de sedan tillverkar leksaker av och säljer på marknaden. När så Shégué blir utsatt för ett rånförsök griper skräcken tag. Den ruckar honom ur vardagsrutinerna. I denna lovsång till kreativiteten tillverkar Shégué i stället ett musikintrument. Men i det utsatta läge som de här pojkarna befinner sig i blir ett barns lek snabbt (alltför snabbt) kopplat till den faktiska möjligheten att överleva. ”Om du sjunger för mig betalar jag.” Kanske kan kreativiten ändå bli en utväg för just Shégué. ”Det verkar som om han håller på att börja ett nytt liv.”

Dominique Mwankumi (född 1965) från Kongo-Kinshasa var med och startade det viktiga afrikanska bilderboksnätverket Illus Africa. Han har ett tiotal bilderböcker i sin verkförteckning och presenteras nu för första gången på svenska.

Shégué är påhittig. Tillsammans med vännen Lokombe förvandlar han soptippen till en guldgruva. De tillverkar leksaker av skrot och säljer dem på marknaden.

FOTO: Anna Gustafsson Chen

Dominique Mwankumi signerar.

SAMTALA

Om barnens situation. Varför lever barnen på gatan, på soptippen?
Om barnens uppfinningsrikedom. Hur klarar de sig?
Vad är deras dröm och deras mardröm?

GÖR:

Skapa av skräp. Se inspirationsvideor: Ståltrådskonst är vanlig i många länder i Afrika, se Streetwires i Sydafrika.

Några filmklipp som visar barn som gör leksaker av återanvänt material.

Gör en leksaksbil av en plastflaska.

Gör musikinstrument. (engelska)

BOKTIPS

Det finns en rad böcker att köpa eller låna med tips om vad man skapa av skräp, och hur man kan tillverka egna musikinstrument. Se t.ex. böcker av Lotta Silfverhielm: Lottas verkstad m. fl.

LÄS MER OM

Författaren/illustratören presenteras i skriften Den hemliga trädgården 4 Afrika. varldslitteratur.se
Mwankumis hemsida. (franska)

På hemsidan finns videos (5 min) om hur han arbetar med bilderna och hur han håller workshops med barngrupper. (franska)